

Nr 38.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppförande av domkapitelshus i Växjö; given Stockholms slott den 20 januari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg anför härefter följande:

I den till 1938 års riksdag avlätna propositionen nr 275 med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39 föreslog Kungl. Maj:t (bilaga 6, punkt 1) riksdagen att dels till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Uppförande av domkapitelshus i Växjö å beredskapsstat för budgetåret 1938/39 upptaga ett förskottsanslag av 76,500 kronor, dels ock medgiva att av kyrkofonden finge, under för beredskapsstaten gällande förutsättningar, till uppförande av domkapitelshus i Växjö utgå ett belopp av 91,500 kronor.

Vidare hemställde Kungl. Maj:t i proposition nr 277 till samma års riksdag bland annat, att riksdagen måtte för budgetåret 1938/39 anvisa å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Uppförande av domkapitelshus i Växjö ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Av propositionen nr 275/1938 inhämtas bland annat följande:

Domkapitlets expeditionslokaler äro inrymda i biskopsgården Östrabo. Större delen av domkapitlets arkiv, huvudsakligen äldre handlingar, förvaras i ett tornrum i Växjö domkyrka. Den övriga delen av arkivet, till stor del bestående av yngre arkivserier, som användas i det löpande arbetet, förvaras i nämnda expeditionslokaler. Vid av riksarkivet åren 1928 och 1931 företagna inspektioner av domkapitlets arkiv har framhållits det olämpliga i att ifrågavarande arkivalier äro förvarade på ett sätt, som särskilt på grund av eldfaran innebär risk för det delvis oersättliga materialets förstöring. Åtgärder hava därför ansetts påkallade för anskaffande av tillfredsställande lokaler för ändamålet. Domkapitlets expeditionslokaler, som sedan slutet av 1700-talet utgjorts av två rum i biskopshuset, hava redan länge befunnits alltför tränga och oändamålsenliga. Genom tillkomsten av stiftsnämnden hava svårigheterna ytterligare accentuerats. För stiftssekreteraren, stiftsamanuensen och en biträdande jurist hava visserligen rum kunnat beredas i expeditionslokalerna, men det har visat sig omöjligt att därstädes även inrymma plats för stiftsjägmästaren och hans medhjälpare. Åt dem hava därför förhyrts två små rum i en av flyglarna på Östrabo. Den omständigheten, att stiftsjägmästarens expeditionslokaler sålunda äro skilda från stiftsnämndens expedition i övrigt, har medfört betydande olägenheter.

En av *domkapitlet tillsatt kommitté* erhöll uppdrag att undersöka möjligheterna för en lösning av såväl kansliets lokalfråga som arkivfrågan. Kommittén fann ifrågavarande spörsmål kunna få en tillfredsställande lösning allenast genom en nybyggnad av ett domkapitelshus. Efter att hava övervägt olika förslag till placering av en dylik byggnad, hade kommittén stannat för att föreslå en plats nordost om domkyrkan och mellan denna och det år 1697 uppförda gymnasiehuset, varest marken ägdes och disponerades av domkyrkan. Med en sådan placering av byggnaden ansåge kommittén, att man icke blott skulle undvika kostnad för anskaffande av tomt, utan domkapitelshuset skulle därigenom erhålla en belägenhet, som måste anses lämplig med hänsyn till det ändamål, det vore avsett att tjäna. På uppdrag av kommittén uppgjorde arkitekten P. Boberg i Växjö ritningar och kostnadsförslag till ett domkapitelshus å nämnda plats.

Enligt kyrkolagen tillkommer det domkyrkan att anskaffa lokal åt domkapitlet. Då Växjö domkyrka emellertid saknade medel för uppförande av ett domkapitelshus, föreslog kommittén domkapitlet att i egenskap av domkyrkostyrelse ingå till Kungl. Maj:t med en framställning, att medel måtte anvisas för ändamålet.

Domkapitlet fann i likhet med kommittén de omnämnda lokalfrågorna icke kunna lösas på annat sätt än genom en nybyggnad. Den föreslagna platsen ansåg domkapitlet lämplig.

Stiftsnämnden tillstyrkte förslaget och hade icke något att erinra mot upplåtelse av domkyrkans jord för den planerade byggnaden.

Byggnadsstyrelsen anförde i yttrande den 28 februari 1934, att med hänsyn till den av domkapitlet framlagda utredningen den lämpligaste lösningen av ifrågavarande lokalfråga syntes vara, att en nybyggnad komme till utförande. Mot den föreslagna förläggningen hade styrelsen för sin del icke något att erinra. Kostnaderna för domkapitelshuset beräknades till 140,000 kronor, vartill komme kostnader å respektive 3,000 kronor och 2,000 kronor för hyllinredning i arkivlokalerna och iordningställande av domkapitlets nuvarande sessionsrum med därtill hörande utrymmen till en stiftssal.

På grund av vissa av riksarkivet och byggnadsstyrelsen framställda erinringar verkställde arkitekten Boberg omarbetning av sitt förenämnda förslag. Mot det sålunda omarbetade förslaget förklarade sig *riksarkivet* och *byggnadsstyrelsen* icke hava något att erinra.

Riksdagens revisorer framhöllo i 1935 års berättelse angående statsverket angelägenheten av att arkivalierna erhöles en mera betryggande och i övrigt ändamålsenligare förvaringsplats än de dittillsvarande lokalerna utgjorde. Sedan *domkapitlet* gjort förnyade framställningar i ärendet, anbefalldes *byggnadsstyrelsen* att inkomma med yttrande rörande de i ärendet verkställda kostnadsberäkningarna. I utlåtande den 14 december 1937 anförde byggnadsstyrelsen, att de till 145,000 kronor beräknade kostnaderna för ifrågavarande ändamål torde med hänsyn till numera inträffade stegringar i material- och arbetspriser böra ökas med omkring 21 procent till 175,000 kronor.

Vid anmälan av förevarande ärende anförde jag enligt omförmälda proposition nr 275 bland annat följande:

Vid besök i Växjö hade jag kunnat konstatera, att domkapitlets och stiftsnämndens i Växjö nuvarande arbetslokaler vore mycket otillfredsställande, varför jag betraktade det såsom i hög grad önskvärt, att en ändring härutinnan komme till stånd. Vidare vore det angeläget, att domkapitlets och stiftsnämndens arkivalier bleve förvarade på ett mera betryggande och ändamålsenligt sätt än hittills kunnat ske. Det framlagda förslaget om uppförande av ett nytt domkapitelshus innebure en tillfredsställande lösning av såväl arkivfrågan som frågan om lokaler för domkapitlets och stiftsnämndens kansli.

Domkyrkan i Växjö vore uppenbarligen icke i stånd att bestrida kostnaderna för den ifrågasatta nybyggnaden för domkapitelshuset eller lämna något bidrag därtill. Jag ansåge det under sådana omständigheter befogat, att statsmedel toges i anspråk för uppförande av det planerade domkapitelshuset. Då emellertid denna byggnad skulle inrymma lokaler också för stiftsnämnden i Växjö, syntes det mig riktigt, att bidrag för nybyggnaden utginge jämväl ur kyrkofonden. Med hänsyn till vad som gällde i fråga om bestridande av för domkapitlet och stiftsnämnderna gemensamma kostnader, ville jag föreslå, att de ifrågakommande byggnadskostnaderna lika fördelades mellan staten och kyrkofonden.

Kostnaderna för uppförandet av domkapitelshuset, för arkivinredningen och för iordningställandet av domkapitlets nuvarande sessionssal m. m. hade av byggnadsstyrelsen beräknats till 175,000 kronor, varav omkring 2,000 kronor belöpte på iordningställande av domkapitlets nuvarande sessionssal med därtill hörande utrymmen till stiftssal. Då medel icke syntes böra i detta sammanhang beräknas för sistberörda ändamål, men ett belopp av 10,000 kronor borde anvisas för konstnärlig utsmyckning av det nya domkapitelshuset, borde kostnaderna beräknas till (175,000 — 2,000 + + 10,000 =) 183,000 kronor. Av statsmedel borde således anvisas

$$\frac{183,000}{2} = 91,500 \text{ kronor och av kyrkofonden } 91,500 \text{ kronor.}$$

Å riksstaten för budgetåret 1938/39 borde under åttonde huvudtiteln anvisas ett reservationsanslag av 15,000 kronor för uppgörande av ritningar, entreprenadhandlingar och dylikt beträffande ifrågavarande byggnadsföretag. Å beredskapsstaten för nämnda budgetår torde därför böra

upptagas ett anslag av (91,500 — 15,000 =) 76,500 kronor. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens medgivande till att av kyrkofonden finge utgå berörda belopp å 91,500 kronor till uppförande av domkapitelshus i Växjö. Därest riksdagen lämnade detta medgivande, syntes instundande kyrkomötes yttrande i ämnet jämväl böra inhämtas.

Med avseende å vad i övrigt i förevarande ärende förekommit tillåter jag mig hänvisa till propositionen nr 275/1938.

I särskilda skrivelser nr 413 och 423/1938 anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förenämnda, i propositionerna nr 275 och 277/1938 framställda förslag.

Genom en den 21 oktober 1938 dagtecknad, till 1938 års allmänna kyrkomöte avlåten skrivelse nr 3 inhämtade Kungl. Maj:t kyrkomötets yttrande angående anslag ur kyrkofonden till uppförande av ifrågavarande domkapitelshus.

Kyrkolagsutskottet anförde i sitt betänkande i ämnet bland annat följande:

Det finge här påpekas, att icke blott de gamla arkivalierna utan jämväl stiftsnämndens levande arkiv förvarades på sätt, som icke innebure tillfredsställande säkerhet för eldfara. Detta gällde även den del av domkapitlets nyare arkiv, som med hänsyn till dess aktuella karaktär måste hava sin plats i domkapitlets expeditiionslokaler i den av trä uppförda biskopsgården. Det syntes också av handlingarna framgå, att domkapitelsexpeditionen arbetade i lokaler, som ingalunda kunde anses motsvara rimliga anspråk. För undanröjande av dessa missförhållanden vore det synnerligen angeläget, att ett domkapitelshus snarast möjligt uppfördes. Med hänsyn särskilt till de risker, som den nuvarande uppställningen av arkivet innebure, vore det utan tvivel önskvärt, att uppförandet av detta hus icke behövde bindas vid de villkor, som vore gällande för utförande av beredskapsarbeten. Men för den händelse, att det icke skulle visa sig möjligt, att det av riksdagen beslutade anslaget överfördes från beredskapsstat till ordinarie stat, borde i varje fall detta byggnadsarbete i första hand komma till utförande utav de i beredskapsstaten upptagna arbetena.

Under återopande av innehållet i utskottets betänkande anmälde kyrkomötet i skrivelse den 18 november 1938, nr 3, att kyrkomötet för sin del medgivit, att av kyrkofonden finge, under för beredskapsstaten gällande förutsättningar eller eljest, till uppförande av domkapitelshus i Växjö utgå ett belopp av 91,500 kronor.

I skrivelse den 28 december 1938 har *domkapitlet* anført huvudsakligen följande:

1938 års riksdag och kyrkomöte hade under för beredskapsstaten gällande förutsättningar anslagit ett belopp av 183,000 kronor för uppförande av ett domkapitelshus i Växjö. Med hänsyn till särskilt den omvittrade olämpliga förvaringen av domkapitlets arkivalier och den fara för deras förstörelse, som vore överhängande, hade domkapitlet föranstaltat om undersökning i fråga om förutsättningarna för närvarande för disponerande av anslagsbeloppet. Domkapitlet hade sålunda infordrat uppgift rörande

arbetslösheten från Växjö fackliga centralorganisation, från Växjö stads arbetslöshetskommitté och från länsstyrelsen i Växjö.

Av de erhållna uppgifterna framginge, att en icke obetydlig arbetslöshet vore för handen samt förväntades bliva än mer omfattande inom den närmaste tiden. Från samtliga håll hade därför framhållits önskemålet och önskvärdheten av att arbetstillfällen bereddades genom igångsättande snarast möjligt av detta byggnadsarbete.

På grund av det anförda hemställde domkapitlet, att beloppet i fråga måtte ställas till domkapitlets förfogande för uppförande av domkapitelshuset. Av ärendet bifogade handlingar inhämtas, bland annat, att länsstyrelsen i Växjö och stadens arbetslöshetskommitté i yttranden till domkapitlet vitsordat, att det ur arbetslöshetssynpunkt skulle vara lämpligt, att byggnadsarbetena toge sin början så snart ske kunde. Vidare inhämtas av handlingarna, att vederbörande länsarkitekt i yttrande till länsstyrelsen ifrågasatt viss ändrad förläggning av domkapitelshuset, eventuellt dess placering å ett i Växjö stads ägo befintligt område, att länsstyrelsen, utan att i sak hava tagit ställning till detta förslag, överlämnat detsamma till domkapitlet samt att domkapitlet i anledning av länsarkitektens förslag rörande en mindre jämkning av byggnadens placering ansett detta vara en fråga, som vid arbetets påbörjande efter samråd med byggnadsstyrelsen kunde närmare prövas.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, anvisade 1938 års riksdag för innevarande budgetår för uppgörande av byggnadsritningar, entreprenadhandlingar och dylikt för ett domkapitelshus i Växjö ett reservationsanslag av 15,000 kronor. Vidare uppfördes på beredskapsstat för samma budgetår ett förskottsanslag av 76,500 kronor för uppförande av ifrågasvarande byggnad, varjämte riksdagen medgav, att ur kyrkofonden finge, under för beredskapsstaten gällande förutsättningar, till ifrågasvarande domkapitelshus utgå ett belopp av 91,500 kronor. Kyrkomötet har för sin del medgivit, att sistnämnda belopp finge under nämnda förutsättningar eller eljest utgå av kyrkofonden.

Departementschefen.

Redan vid förevarande ärendes behandling i fjol framhöll jag angelägenheten av att såväl arkivfrågan för domkapitlet och stiftsnämnden i Växjö som frågan om lokaler för domkapitlet och stiftsnämnden erhöle en tillfredsställande lösning. Den i ärendet förebragta utredningen utvisade, att detta kunde ernås allenast genom uppförande av en nybyggnad för ändamålet i fråga. 1938 års kyrkomöte har understrukit vikten av att ett domkapitelshus snarast möjligt uppföres och domkapitlet har i sin skrivelse den 28 december 1938 ånyo framhållit faran av att domkapitlets arkivalier genom den olämpliga förvaringen komme att förstöras.

Även jag har kommit till den uppfattningen, att snara åtgärder äro av nöden för att avhjälpa de svårigheter i berörda avseenden, varmed domkapitlet och stiftsnämnden nu hava att dragas. Jag är därför beredd att

förorda, att anslag anvisas å riksstaten för nästa budgetår för det planerade domkapitelshusets uppförande.

Då för ändamålet för budgetåret 1938/39 av statsmedel redan anvisats 15,000 kronor, bör för nästkommande budgetår å riksstaten uppföras ett belopp av (91,500 — 15,000 =) 76,500 kronor, vilket bör erhålla reservationsanslags natur. Riksdagens medgivande bör inhämtas, att av kyrkofonden må utgå berörda belopp å 91,500 kronor. Med hänsyn till innebörden av kyrkomötets omförmälda beslut behöver denna fråga icke vidare underställas kyrkomötet.

Jag vill nämna, att jag från byggnadsstyrelsen under hand inhämtat, att den nedgång i byggnadspriserna, som inträtt sedan kostnadskalkylerna senast uppgjordes, icke har någon nämnvärd inverkan på dessa kalkyler. Emellertid förutsätter jag, att byggnadsstyrelsen vid byggnadsföretagets utförande tillvaratager de besparingsmöjligheter, som erbjudas genom sänkta byggnadskostnader.

I anledning av länsarkitektens förslag vill jag framhålla, att enligt min mening anledning saknas att nu vidtaga någon mer väsentlig ändring i den byggnadsplan, som redan ingående prövats av olika myndigheter och därvid vunnit deras godkännande.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Uppförande av domkapitelshus i Växjö för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av kronor 76,500; dels ock medgiva, att av kyrkofonden må till uppförande av domkapitelshus i Växjö utgå ett belopp av kronor 91,500.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. A. Charpentier.